

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МИНЗЭЛӘ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
НАРАТЛЫ КИЧҮ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ БАШКАРМА КОМИТЕТ ЖИТӘКЧЕСЕ
КАРАРЫ

2020 елның 22 мае,

№ 7

ГРАЖДАННАР МӨРӘЖӘГАТЬЛӘРЕН КАРАУ БУЕНЧА ЭШ ТӘРТИБЕН РАСЛАУ
ТУРЫНДА

Россия Федерациясе гражданнының мөрәжәгатъләрен үз вакытында карау максатларында 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы «Россия Федерациясе гражданнының мөрәжәгатъләрен карау тәртибе турында» Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданны мөрәжәгатъләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Минзәлә муниципаль районы Наратлы Кичү авыл жирлеге Уставы нигезендә карар бирәм:

1. Гражданнының мөрәжәгатъләрен карау буенча беркетелгән эш Тәртибен расларга.
2. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземә йөклим.

Наратлы Кичү авыл жирлеге
Башкарма комитет житәкчесе

Ф.Х.Минһажев.

Татарстан Республикасы
Минзәлә муниципаль районы
Наратлы Кичү авыл жирлеге
Башкарма комитеты житәкчесенә
2002 елның 22 мае, N 7
"Гражданнарның мөрәжәгатьләрен карау буенча эш
Тәртибен раслау "
турында карарына
Кушымта

ГРАЖДАННАР МӨРӘЖӘГАТЬЛӘРЕН КАРАУ БУЕНЧА ЭШ ТӘРТИБЕ

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1 Әлеге Тәртип Россия Федерациясе гражданнарының язмача һәм телдән мөрәжәгатьләрен кабул итү, исәпкә алу, теркәү, карау, аларны карап тикшерү һәм аларның үтәлешен контрольдә тоту кагыйдәләрен билгели, мөрәжәгатьләрдә булган мәгълүматны анализлау һәм гомумиләштерү, мөрәжәгатьләрен сәбәпләрен һәм характерын ачыклау, шулай ук жирле үзидарә органнарында гражданнарны кабул итүне оештыру тәртибен билгели.

Әлеге тәртип нигезләмәләре «Россия Федерациясе гражданнары мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законда (алга таба - Федераль закон) һәм «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда (2007 елның 19 февралендәге 10-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә) билгеләнгән тәртиптә каралырга тиешле барлык мөрәжәгатьләргә кагыла.

1.2. Гражданнарның язмача яки электрон документ рәвешендә мөрәжәгатьләре тәкъдимнәр, гаризалар һәм шикаятьләр рәвешендә керә.

1.3. Мөрәжәгатьләрен карау жирле үзидарә органнары житәкчеләренә вазыйфай бурычы яисә аларның язма йөкләмәсе буенча - башка вазыйфай затларның компетенциясе чикләрендә. Житәкчеләр ЖҮИ органнарында, предприятиеләрдә, учреждениеләрдә һәм оешмаларда гражданнарны шәхси кабул итү буенча эшне дәрәжәсә оештырган өчен шәхси җаваплылык тоталар.

1.4 гражданнарның язмача яисә жирле үзидарә органы компетенциясенә керми торган мәсьәләләр булган электрон документ рәвешендә мөрәжәгәте, аларны теркәгәннән соң жиде көн эчендә тиешле органга яисә тиешле вазыйфай затка, мөрәжәгәтте куелган мәсьәләләрен хәл итү вәкаләтләренә керә торган, гражданның мөрәжәгәтне яңадан рәсмиләштерү турында язмача хәбәрнамәсе белән, Федераль законның 11 статьясындагы 1 һәм 4 өлешләрендә күрсәтелгән очраклардан тыш, җибәрелә. Шулай ук вакытта хәбәрнамәнең текстында Законның тиешле маддәсенә сылтама булырга тиеш. Хәбәрнамәнең икенче нөсхәсе ЖҮИ органы эшенә теркәлә.

Язма мөрәжәгәтте куелган мәсьәләләрен хәл итү берничә дәрәҗә органы, жирле үзидарә органнары яки вазыйфай зат компетенциясенә керә икән, мөрәжәгәтнең күчәрмәсе теркәлгән көннән жиде көн эчендә тиешле дәрәҗә органнарына, жирле үзидарә органнарына яисә тиешле вазыйфай затларга җибәрелә.

1.5. Шикаятьне карау өчен дәрәҗә органына, жирле үзидарә органына яисә вазыйфай затка, карар яисә гамәл кылмавына (гамәл кылмауларына) шикаять белдерелә торган шикаять

жибэрү тыела.

Эгэр бу тыюга бэйле рэвештэ шикаятъне дэүлэт органына, жирле үзидарэ органына яки вазыйфай затка жибэрү мөмкин булмаса, шикаятъ гражданга аның тиешле карарга яки судта билгелэнгән тәртиптә гамэлгә (гамэл кылмауга) шикаятъ бирү хокукын аңлатып кире кайтарыла.

1.6. Эгэр язма мөрәжәгать тексти укылуга бирелмәсә, мөрәжәгатькә жавап бирелмәсә, ул дэүлэт органына, жирле үзидарэ органына яисә вазыйфай затка аларның компетенциясе нигезендә карау өчен жибәрелергә тиеш түгел, бу хакта мөрәжәгать теркәлгән көннән жиде көн эчендә мөрәжәгать иткән гражданга хәбәр ителә, эгэр аның фамилиясе һәм почта адресы прочтага бирелә икән, мөрәжәгатьне жибәргән гражданга хәбәр ителә. Күрсәтелгән мөрәжәгать ЖҮИ органы эшенә теркәлә.

1.7. Мөрәжәгать жибәргән гражданинның фамилиясе булмаган язма мөрәжәгатькә һәм жавап жибәрелергә тиешле почта адресына жавап бирелми. Мондый мөрәжәгать орган житәкчесе карары белән билгелэнгән тәртиптә юкка чыгарыла. Күрсәтелгән мөрәжәгатьтә шәхси һәм ижтимагый куркынычсызлыкка яный торган жинаятьләр һәм вакыйгалар турында мәгълүмат булса, мөрәжәгать теркәлергә һәм тиешле компетентлы органнарга жибәрелергә тиеш.

1.8. Гражданнар жирле үзидарэ органнарына, жирле үзидарэ органнарының вазыйфай затларына үз вәкиле аша мөрәжәгать итәргә хокуклы (ТР Законы).

1.9. Суд карарына шикаятъ бирелә торган мөрәжәгать, теркәлгән көннән жиде көн эчендә, әлеге суд карарына шикаятъ бирү тәртибен аңлатып мөрәжәгать иткән гражданга кире кайтарыла.

1.10. Кергән мөрәжәгатьтә ЖҮИ органнарының вазыйфай затының, шулай ук аның гаилә әгъзаларының тормышына, сәламәтлегенә һәм милкенә зыян китерү куркынычы булса, ул анда куелган сорауларның асылы буенча жавапсыз калдырылырга мөмкин. Бу очракта мөрәжәгать жибәргән гражданга мөрәжәгать итү хокукын явыз ният белән куллануга юл куймау турында хәбәр ителә.

1.11. Эгэр гражданинның язма мөрәжәгатендә элек жибәрелгән мөрәжәгатьләргә бэйле рэвештә аңа күп тапкыр язма жаваплар бирелгән мәсьәлә булса, һәм бу очракта мөрәжәгатьтә яна дәлилләр яисә шартлар китерелми, ЖҮИ органы житәкчесе әлеге мәсьәлә буенча граждан белән чираттагы мөрәжәгатьнең нигезсезлеге һәм язылу туктатылуы турында Карар кабул итәргә хокуклы, элек күрсәтелгән мөрәжәгать бер үк жирле үзидарэ органына яисә бер үк вазыйфай затка жибәрелгән булса (Федераль законның 11 статьясындагы 5 өлеше). Бу карар турында мөрәжәгать жибәргән гражданга хәбәр ителә.

2. ГРАЖДАННАРНЫ КАБУЛ ИТҮ, ТЕРКӘҮ ҺӘМ ИСӘПКӘ АЛУ

2.1. Шартлаткыч, агулы һәм башка куркыныч салымнарны үз вакытында ачыклау һәм йогышсызландыру максатларында, почта жибәрүләрендә булырга мөмкин, аларны тышкы яктан карау үткәрелә. Мондый салымнар яки алар булу-булмауга шик туса, почта жибәрүләре белән алга таба һәр эш кичекмәстән туктатыла һәм куркынычсызлык органының тиешле бүлекчәсе белгече чакырыла. Белгеч чакырту белән бер үк вакытта почта жибәрүнең мәжбүри изоляциясе булган куркынычсызлык чаралары да күрелергә тиеш.

Террорчылык актларын һәм башка жинаятьләрне кылу куркынычы булган язма мөрәжәгатьләрне алганда, оператив-эзләү чараларын һәм тикшерү гамәлләрен үткәргәндә файдаланылырга мөмкин булган эзләрне саклау өчен чаралар күрелә.

2.2. Язма мөрәжәгатьләрне кабул иткәндә аларның адресларының дөрөслеге тикшерелә. Билгеләнеше буенча түгел, жибәрелгән хатлар кичекмәстән почта предприятиесенә адресатка жибәрү өчен ачылмаган элемтә оешмасына кире кайтарыла.

Конвертларны ачканда аларга хатлар һәм документлар (ертылган документлар ябыштырыла) булуы тикшерелә, алар конверт белән кергән документлар (паспорт, хәрби билет, хезмәт кенәгәсе, пенсия таныклығы һ.б.) беркетелә, шулай ук хатлар текстиның алдына

беркетелә. Кушымта яки хат тексты булмаган очракта, конвертка кушып бирелә торган белешмә төзелә һәм бу хакта гариза бирүчегә хәбәр ителә.

2.3. Барлык мөрәжәгатьләр язма рәвештә яисә электрон документ формасында жирле үзидарә органнарына кәргән мизгелдән өч көн эчендә тәкъдимнәр, гаризалар һәм шикаятьләр китабында теркәлә.

2.4. Һәр мөрәжәгатькә теркәү номеры бирелә (мәсәлән «N 19»). «Шәхсэн» яки «конфиденциаль» тамгалары язылган мөрәжәгатьләргә өстәмә рәвештә «Лп» («шәхси пакет», мәсәлән, «Лп N 15») хәрәфе индексы бирелә.

2.5. Теркәлү индексы булган штамп мөрәжәгатьнең беренче битендәге буш урында төзелә. "Шәхсэн" яки "конфиденциаль" тамгалары белән мөрәжәгатьләр ачылмый, теркәлү номеры язылган штамп конвертта урнаштырыла.

Аларны узганда материалларның мөмкин булган тоткарлыкларын кисәтү һәм кичекмәстән үтәлүне таләп итүче гражданныр мөрәжәгатьләре белән оператив эшләү өчен шартлар тудыру максатларында «бик тиз» һәм «ашыгыч» сигналлары кулланыла.

Һәр яңа календарь елында яңадан кәргән мөрәжәгатьләрнең нумерациясе беренче номердан башлана.

2.6. Шәхси кабул итү вакытында тапшырылган хатларда «шәхси кабул итү вакыты» дигән билге ясала. Бу хатлар теркәү өчен тапшырыла.

2.7. Кәргән язма мөрәжәгатьләрнең барлык төрләре дә үзәкләштереләп теркәләргә тиеш.

Хатның теркәү номеры теркәү штампында күрсәтелә, ул бергә теркәп жибәрелә торган хатның түбән почмагында яки гариза бирүченең беренче битендә урнаштырыла.

Теркәү-контроль карточкасы машина яздыруы белән яки кулдан аерылып торган почерк белән тутырыла, барлык тамгалар да төгәл, икеләтә аңлатмалардан башка ясала.

Теркәү-контроль карточкасында:

- гариза бирүченең инициаллары булган фамилиясе баш килештә тутырыла.

Әгәр автор (Иванов) үзенең хатын икенче зат аша (Сидоровның), аның адресын күрсәтәп һәм үз адресын күрсәтмичә жибәрсә, «Ф.Ис.. Ат.ис.» графасында ике фамилия билгеләнә: Иванов, Сидоров.

2.8. Язма мөрәжәгатьләргә резолюцияләр теркәү-контроль карточкасына (кирәк булганда - конкрет күрсәтмәләр һәм үтәү датасы белән), имза һәм дата белән рәсмиләштерелә.

2.9. Хатлар башкаручыга теркәлү журналында язылып тапшырыла.

Житәкченең резолюциясендә берничә башкаручы күрсәтелсә, хатта куелган барлык сорауларны үтәү өчен җаваплы булып хатта күрсәтелгән башкаручы санала.

2.10. Бер структур бүлекчәдән икенчесенә хатлар тапшыру бу хакта теркәү-контроль карточкасында мәҗбүри билге белән башкарыла.

2.11. Гражданин шикаятьтә күрсәтелгән белешмәләр ахыргы карарны чыгару өчен житәрлек түгел, гамәлдә булуы шикаять белдерелә торган учреждениедән яисә заттан тикшерү материаллары, карар кабул итүнең нигезләлеге турында бәяләмә белән соратып алына. Кирәк булган очракта, ЖҮИ органы житәкчесе күрсәтмәсе буенча, шикаятьне тикшерү өчен урында жирле үзидарә аппараты хезмәткәрләре командировкага биреләргә мөмкин.

2.12. Гражданнырның хатлары хәл ителгән дип санала, әгәр барлык сораулар каралды, алар буенча тиешле чаралар күрелде һәм гамәлдәге законнарда туры килә торган тулы җаваплар бирелде.

2.13. Мөрәжәгатькә эзерләнгән җавап проекты башкаручы тарафыннан сул як түбән почмагында визалана, беркетмә бүлегендә килештерелә һәм кул кую өчен житәкчегә тапшырыла.

Җавапларның эчтәлеге, ачыклығы һәм төгәлlege, норматив актларга сылтамаңың дөресlege өчен башкаручы (кул куйган затлар белән бер үк вакытта) җаваплылык тотта.

2.14. Жирле үзидарә органнары житәкчеләре һәм башка вазыйфаи затлары:

а) мөрәжәгатьне объектив, һәрьяклы һәм үз вакытында карауны тәэмин итәләр;

б) мөрәжәгатьне карау өчен кирәкле документларны һәм материалларны башка дәүләт органнарында, жирле үзидарә органнарында һәм башка вазыйфаи затлардан соратып алалар;

в) гражданның бозылган хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен торгызуга яисә яклауга юнәлдерелгән чаралар күрә;

г) мөрәжәгатътә куелган сорауларның асылы буенча, Федераль законның 11 статьясындагы 1, 3, 4, 5, 6 өлешләрендә күрсәтелгән очрақлардан тыш, язма жаваплар бирәләр;

д) гражданга аның мөрәжәгатен башка жирле үзидарә органына яисә башка вазыйфаи затка аларның компетенциясе нигезендә карау өчен жибәрү турында хәбәр итәләр.

2.15. «Шәхсән» яки «конфиденциаль» тамгалары белән мөрәжәгатъләр алар адресланган житәкчеләр яки башка вазыйфаи затлар тарафыннан аларның кушуы буенча карала.

2.16. Гомуми файдаланудагы мәгълүмат системалары буенча ЖҮИ органнарына кергән мөрәжәгатъ законда билгеләнгән тәртиптә каралырга тиеш (Федераль законның 7 статьясындагы 3 өлешә һәм 10 статьясындагы 4 өлешә).

2.17. Мөрәжәгатъне караганда мөрәжәгатътәгә мәгълүматларны, шулай ук гражданның шәхси тормышына кагылышлы мәгълүматларны аның ризалыгыннан башка хәл итү рөхсәт ителми.

Мөрәжәгатътәгә мәгълүматларны тарату булып тормый, мөрәжәгатътә куелган мәсьәләләренә хәл итү вәкаләтләренә керә торган дәүләт органына, жирле үзидарә органына яисә вазыйфаи затка язма мөрәжәгатъ жибәрү (Федераль законның 6 статьясындагы 2 өлешә).

2.18. Жирле үзидарә органнарына яисә вазыйфаи затка аларның компетенциясе нигезендә килгән язма мөрәжәгатъләр теркәү көненнән алып 30 көн эчендә карала.

2.19. Жирле үзидарә органнарына кергән һәм жирле үзидарә органнары бүлекчәләренә башкару өчен тапшырылган мөрәжәгатъләрне карау срогы ЖҮИ органында аларны теркәү көне дип санала.

Мөрәжәгатъләрне карау срогы тәмамлану белән мөрәжәгатъ авторына жавап бирү датасы санала.

2.20. Белешмәләр, бәяләмәләр һәм мөрәжәгатъләрне карау нәтижәләре буенча башка документлар жирле үзидарә органнарында, предприятиедә, учреждениедә яки оешмада эш башкару таләпләре нигезендә эзерләнгән документлар буларак мәжбүри рәвештә теркәлергә тиеш.

2.21. Билгеләнгән тәртиптә каралган мөрәжәгатъләр буенча карарлар таралу чикләнгән хезмәт мәгълүматына кертелергә мөмкин түгел.

Әгәр мөрәжәгатътә куелган мәсьәләнең асылы буенча жавап федераль закон тарафыннан сакланыла торган башка серне тәшкил итүчә белешмәләренә игълан итмичә бирелмәсә, мөрәжәгатъ жибәргән гражданга, күрсәтелгән белешмәләренә хәл итү мөмкин булмауга бәйле рәвештә, куелган мәсьәләнең асылы буенча жавап бирү мөмкинлеге булмау турында хәбәр ителә (Федераль законның 11 статьясындагы 6 өлешә).

2.22. Мөрәжәгатъкә язма рәвештә жавап ЖҮИ органы бланкында эзерләнә һәм житәкчә яки башка вәкаләтле вазыйфаи зат тарафыннан имзаланә. Жавап граждан күрсәтелгән почта адресына жибәрелә.

Ике һәм аннан да күбрәк зат мөрәжәгатъенә (күмәк мөрәжәгатъ) жавап беренчә кул куйган зат исеменә (әгәр мөрәжәгатътә конкрет кеше әйтелмәсә) яисә аерым очрақларда - мондый хәбәрне имзалаганнарның һәркайсына жибәрелә.

ЖҮИ органнарына электрон документ рәвешендә кергән мөрәжәгатъкә жавап электрон документ формасында мөрәжәгатътә күрсәтелгән электрон почта адресы буенча электрон документ формасында жибәрелә

2.23. Гражданнар жирле үзидарә органнарына һәм аларның вазыйфаи затларына Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә, туган телдә яки Россия Федерациясе халыкларының теләсә кайсы башка телендә мөрәжәгатъ итәргә хокуклы. Жаваплар мөрәжәгатъ телендә бирелә. Мөрәжәгатъ телендә жавап бирү мөмкин булмаган очракта Татарстан Республикасы дәүләт телләре (ТР Законы) кулланыла.

2.24. ЖҮИ органнарында мөрәжәгатъләр буенча эш башкару ЖҮИ органнарының

хокукый актлары таләпләре нигезендә эш башкаруның башка төрләрәннән аерым алып барыла.

Мөрәжәгатьләрне карап тикшерүгә бәйле документларда карар кабул ителгәннән соң һәм аны үтәгәннән соң номенклатура буенча эш номерын һәм әлеге карарны кабул иткән вазыйфай затның имзасын күрсәтеп, «эш» билгесе булырга тиеш.

2.25. Мөрәжәгатьләрне карап тикшергәннән соң, шулай ук алар буенча язылу һәм башка документлар (жаваплар күчermәләре белешмәләре) ЖҮИ органнарына, предприятие, учреждение яки оешмага эшкә жәлеп итү өчен кире кайтарылырга тиеш. Кирәк булган очракта, мөрәжәгатьләр буенча документаль материаллар жирле үзидарә органнарының башка бүлекчәләре, предприятие, учреждение яки оешмалар эшенә, ЖҮИ органнарында билгеләнгән гаризаларны һәм шикаятьләрне саклау срокларын үтәп, кушылырга мөмкин.

Документлар эштә хронологик тәртиптә урнаштырыла. Резолюция битләре һәм конвертлар (әгәр алар мөрәжәгатьләр белән бергә сакланырга тиеш булса) номерлана һәм эш битләре буларак кертелә.

Эш формалаштырганда, документларны эшкә жибәрү, аларның тулылыгы (комплектлылыгы). Билгеләнгән тәртиптә каралмаган мөрәжәгатьләр, шулай ук дәрәс рәсмиләштерелмәгән документларны эшләргә кертү тыела.

2.26. Аерым очракларда, шулай ук мөрәжәгать буенча гарызнамә жибәргән очракта, жирле үзидарә органы житәкчесе, вазыйфай зат йә вәкаләтле зат мөрәжәгатьне карау срогын 30 көннән дә артмаган вакытка озайтырга хокуклы, ул мөрәжәгатьне жибәргән граждандга карау срогын озайту турында хәбәр итеп.

3. МӨРӘЖӘГАТЬЛӘРНЕҢ АЕРЫМ ТӨРЛӘРЕ БЕЛӘН ЭШЛӘУ

3.1 Депутатларның мөрәжәгатьләре.

Депутат хаты булып, кагыйдә буларак, документ бланкында рәсмиләштерелгән һәм депутат (депутатлар) имзасы булган мөрәжәгать тора.

Бу мөрәжәгатьләр кичекмәстән карала.

Гражданнарның хатлары беркетелгән барлык дәрәжәдәге депутатларның мөрәжәгатьләре белән эшләү беренче чиратта гамәлгә ашырыла.

Депутатлар мөрәжәгатьләре аерым контрольгә алына.

3.2 Кабаттан килгән хатлар.

Бер үк заттан кергән тәкъдимнәр, гаризалар һәм шикаятьләр кабат хатлар булып санала, әгәр беренче мөрәжәгатьне бирү вакыты закон белән билгеләнгән карау вакыты чыккан булса, мөрәжәгать итүче аның мөрәжәгате буенча кабул ителгән карар белән килешмәсә.

Гражданнардан кабаттан килгән хатлар, кагыйдә буларак, контрольгә куела.

Хат кабат килгәндә, аңа булган язышу һәм теркәү-контроль карточка сайлана.

Бер үк авторның кабат хатлары дип саналмый, әмма төрле мәсьәләләр буенча.

3.3 Суқырлар хатлары рельеф-нокталы шрифтта Бөтенроссия суқырлар жәмгыятенен Минзәлә бүлекчәсенә күчерү өчен жибәрелә. Күчергәннән соң мөрәжәгать белгечләр карамагына тапшырыла. Аларны карау срогы тәржемә ителгән көннән исәпләнә.

3.4 Гариза бирүчедән алынган документлар аңа жавап белән заказ белән жибәрү аша кире кайтарыла.

Документлар тикшерү материалларына беркетелгән очракларда бу хакта гариза бирүчегә хәбәр ителә.

Документлар кире кайтканда хатта чын документлар исемнәре күчерелә.

3.5. Имзаланган хатлар теркәү-контроль карточкасында һәм журналда тамгалар өчен тапшырыла, шуннан соң адресатка жибәрелә.

4. ГРАЖДАННАРНЫ ШӘХСИ КАБУЛ ИТҮНЕ ОЕШТЫРУ

4.1 Гражданнарны шәхси кабул итү жирле үзидарә органы житәкчесе, аның

урынбасарлары һәм вәкаләтле затлар тарафыннан атна саен сишәмбе көнне 14.00 сәгатьтән башлап үткәрелә.

4.2. Кирәк булганда, очрашулар гражданның яшәү яки эш урыннары буенча оештырыла.

4.3. Жирле үзидарә органнарында телдән мөрәжәгатьләрнең эчтәлегенә гражданны кабул итү датасы, аның фамилиясе, исеме, атасының, яшәү урыны, гражданны кабул иткән вазыйфаи (вәкаләтле) зат, телдән мөрәжәгатьнең эчтәлегенә һәм аның буенча кабул ителгән чаралар турында белешмәләр булырга тиеш булган шәхси кабул итү карточкасына кертелә. Күрсәтелгән реквизитлар башка кирәкле мәгълүматлар белән тулыландырылырга мөмкин. Калган ЖҮИ органнарында гражданны кабул итү журналда алып барыла.

4.4. Шәхси кабул итү вакытында гражданин шәхесен таныкларча документ күрсәтә. Гражданның мондый документны күрсәтүдән баш тарткан очракта, аның мөрәжәгате аноним буларак карала.

Кабул итүне гамәлгә ашыручы вазыйфаи (яки вәкаләтле) зат гражданны игътибар белән тыңларга һәм аның мөрәжәгатең асылын жентекләп тикшерергә тиеш. Әгәр телдән мөрәжәгатьтә баян ителгән фактлар һәм хәлләр күренеп тора һәм өстәмә тикшерү таләп итми икән, гражданин ризалыгы белән мөрәжәгать итүгә җавап шәхси кабул итү барышында телдән бирелергә мөмкин, бу хакта гражданны шәхси кабул итү карточкасында (журналда) язма эшләнә. Калган очракларда мөрәжәгатьтә куелган сорауларның асылы буенча язмача җавап бирелә.

Шәхси кабул итү барышында кабул ителгән язма мөрәжәгать элегенә Тәртиптә билгеләнгән тәртиптә теркәлгән һәм карап тикшерелергә тиеш. Кирәкле очракларда гражданның телдән мөрәжәгатең асылы буенча белешмә төзелә, ул язма мөрәжәгатьләр өчен билгеләнгән тәртиптә теркәлә.

Әгәр мөрәжәгатьтә жирле үзидарә органнары компетенциясенә керми торган мәсьәләләр булса, граждандан аңа кайда һәм нинди тәртиптә мөрәжәгать итәргә кирәклегенә турында аңлатма бирелә.

Шәхси кабул итү барышында гражданның, әгәр элек мөрәжәгатьтә куелган сорауларның асылы буенча җавап бирелгән булса, мөрәжәгатең алга таба караудан баш тартырга мөмкин (Федераль законның 13 статьясындагы 6 өлешенә).

4.5. Кабул итү бүлмәләренә яисә килүчеләр өчен мөмкин булган башка урыннарда язма мөрәжәгать итү өчен тартмалар куелырга мөмкин, алардан төшерү мөрәжәгатьләр белән эшләү өчен җаваплы хезмәткәрләр тарафыннан тәүлегенә өч тапкыр башкарыла. Тартмалар һәр ачылганнан соң ябылырга һәм ябыштырылырга тиеш.

4.6. ЖҮИ кабул итү органнарының вазыйфаи затлары гражданны шәхси кабул итү белән бәйлә мәсьәләләр буенча жирле үзидарә органнарына, башка ЖҮИ органнарына, предприятие, учреждение яки оешмаларга мөрәжәгать итәргә хокуклы, аларның житәкчеләре һәм хезмәткәрләре аларга ярдәм күрсәтергә һәм ярдәм күрсәтергә тиеш: кирәкле белешмә һәм мәгълүмати материаллар (норматив хокукый актлар нигезендә игълан ителергә тиеш булмаган белешмәләрдән тыш) тапшырырга, квалификацияле консультацияләр, элемент белән тәмин итәргә, кабул итү өчен хезмәткәрләргә җибәрергә һ. б. лар.

4.7. Әгәр гражданин кабул итү бүлмәсендә эйләнә-тирәдәгеләрнең торышына һәм сәламәтлегенә турыдан-туры куркыныч тудыручы гамәлләр кылса, кабул итүне алып баручы вазыйфаи (яисә вәкаләтле) зат Россия Федерациясе законнары нигезендә тиешле чаралар күрә. Кирәк булганда эчке эшләр һәм ашыгыч медицина ярдәме органнары хезмәткәрләре чакырыла.

4.8. Гражданны кабул итү чират тәртибендә алып барыла. Бөек Ватан сугышында катнашучылар, инвалидлар, йөклә хатын-кызлар һәм кечкенә балалар белән килүчеләр чиратсыз кабул ителә.

5. МӨРӘЖӘГӘТЬЛӘР БЕЛӘН ЭШЛӘУ ТОРЫШЫН ТИКШЕРҮ ҺӘМ АЛАРНЫ КАРАП ТИКШЕРҮ. МӨРӘЖӘГӘТЬЛӘРДӘ БУЛГАН МӘГЪЛҮМАТНЫ АНАЛИЗЛАУ ҺӘМ

ГОМУМИЛӘШТЕРҮ

5.1. Жирле үзидарә органнары житәкчеләре үз компетенциясе кысаларында мөрәжәгатьләрне карау тәртибенәң үтәлешен тикшереп торалар, кергән мөрәжәгатьләрнең эчтәлеген анализлайлар, гражданның хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен бозу сәбәпләрен үз вакытында ачыклау һәм бетерү буенча чаралар күрә.

5.2. Гражданның тәкъдимнәрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен теркәү журналы кабул ителгән карарларның үз вакытында һәм дәрәс үтәлешен тикшерү өчен жирле үзидарә органы житәкчесенә ай саен, инспекция (тикшерүче) житәкчесенә - аларның таләбе буенча тапшырырга тәкъдим ителә.

Кварталга кимендә бер тапкыр мөрәжәгатьләрне карау һәм алар буенча карарлар кабул итү буенча эш торышын эчке тикшерү үткәргә кинәш ителә, моныч өчен комиссия билгеләнә. Тикшерү нәтижәләре буенча акт төзелә, ул, мөрәжәгатьләрне карау тәртибен бозу ачыкланган очракта, аларны бетерү һәм гаепле затларны жаваплылыкка тарту буенча тәкъдимнәр булырга тиеш.

5.3. Жирле үзидарә органнарында үтәлу срокларын контрольдә тотарга тиеш, аларны карау нәтижәләре турында авторга жавап бирергә яки тиешле орган яисә вазыйфаи зат запросы буенча мәгълүмат бирергә кирәк.

Жирле үзидарә органнарына гражданны мөрәжәгатьләре буенча йөкләмәләренәң үтәлешен контрольдә тоту муниципаль берәмлек органнарының хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

5.4. Турыдан - туры контроль буенча эш жирле үзидарә органнарының контроль буенча вәкаләтләре бирелгән вазыйфаи затларына йөкләнә.

Мондый контрольне гамәлгә ашыручы затлар хокукы:

а) башкаручылардан һәм аларның турыдан-туры житәкчеләреннән мөрәжәгатьләрне карау барышы турында кирәкле белешмәләрне соратып алырга;

б) билгеләнгән тәртиптә мөрәжәгатьләрне карау торышын чагылдыручы материаллар белән танышырга;

в) мөрәжәгатьләрне карау барышында ачыкланган житешсезлекләрне бетерү буенча тиешле вазыйфаи затларга тәкъдимнәр кертергә.

5.5. Мөрәжәгатьләрне даими, әмма айга бер тапкырдан да ким булмаган санда ЖҮИ органы житәкчесенә житкерелә.

5.6. Карау контрольдә тотыла торган мөрәжәгатьләргә контроль карточкалар рәсмиләштереләргә мөмкин. Контроль карточкаларның формасы һәм кирәкле санда нөсхәләре жирле үзидарә органы тарафыннан билгеләнә.

Жирле үзидарә органнарында мөрәжәгатьләр белән эшләүне контрольдә тоту һәм мәгълүмати-аналитик тәмин итү максатларында, гражданның теркәлгән мөрәжәгатьләре һәм аларны карау нәтижәләре буенча кирәкле белешмәләр үз эченә алган электрон мәгълүматлар базалары төзеләргә мөмкин. Шул ук вакытта электрон-исәпләү техникасын куллану жирле үзидарә органнарында гамәлдәге законнар таләпләренә туры китереп эшләнергә мөмкин булган аерым инструкцияләр белән регламентлана.

5.7. Мөрәжәгатьләрдә булган мәгълүмат ЖҮИ органнары эшчәнлеген камилләштерү буенча тиешле тәкъдимнәр һәм рекомендацияләр эшләү өчен гомумиләштерелә һәм анализлана.

5.8. Мөрәжәгатьләр белән эшләүнең торышы (кыска мәгълүмат-статистик мәгълүматлар, мөрәжәгатьләр белән эшне камилләштерү буенча үткәрелә торган чаралар) жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында еллык хисапларда чагылырга мөмкин.

5.9. Аналитик эш учреждениенәң барлык бүлекчеләре белән тыгыз бәйләнештә алып барыла. Гражданны почтасын карый торган белгечләр, тематик язмалар, башка аналитик материаллар язу өчен, үзләренә беркетелгән территория буенча материаллар (мөрәжәгатьләренәң, жавапларның күчермәләрен һ.б.) сайлап алу һәм туплау эшен даими алып баралар, аналитик материаллар төзү өчен кирәкле мәгълүматны үз вакытында әзерлиләр.